Kirjallinen kysymys KK 631/2021 vp

Inka Hopsu vihr ym.

Kirjallinen kysymys varhaiskasvatuksen kehittämisestä ja laatuun vaikuttavista toimenpiteistä

Eduskunnan puhemiehelle

Laadukas pedagoginen varhaiskasvatus on monien kansainvälisten ja kansallisten tutkimusten valossa merkittävä perusta lapsen koko oppimiselle ja kehitykselle. Useiden eri tutkimusten mukaan korkeasti koulutettu henkilöstö on koulutuksen laadun keskeinen tekijä.

Suomessa pedagogiseen varhaiskasvatukseen osallistuminen on edelleen alhaisinta muihin Pohjoismaihin verrattuna. Hallituksen tavoitteena on ollut nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta mm. puuttumalla varhaiskasvatusmaksuihin sekä toteuttamalla 5-vuotiaiden lasten maksuttoman esiopetuksen kokeilu.

Viime aikoina julkisuudessa on vahvasti keskusteltu päiväkotien opettajapulasta. Kevan laskelmien mukaan kansallisesti on pula noin 4 000 varhaiskasvatuksen opettajasta. Pula kohdistuu erityisesti pääkaupunkiseudulle, jossa on noin 1 000 avointa opettajan vakanssia. Ryhmäkohtaisen henkilöstömitoituksen tiukempi ja laadun ja jaksamisen kannalta erittäin tervetullut tulkinta lisäisi henkilöstövajetta tilapäisesti vielä merkittävästi ja vaatii siksi tukiratkaisuja. Useat lastenhoitajat työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajien sijaisina, mikä tuottaa pulaa myös lastenhoitajista.

Opettajapula johtuu monista syistä. Muun muassa varhaiskasvatuksen opettajia (lastentarhanopettajia) koulutettiin 2000-luvun taitteessa aivan liian vähän. Ongelma oli se, ettei mikään ministeriö tehnyt tuolloin laskelmia opettajatarpeesta. Tämä taas osittain johtui siitä, että 2000-luvun alussa varhaiskasvatuksen hallinto oli muutosvaiheessa. Vuodesta 2013 lähtien varhaiskasvatus on ollut opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalaa. Tämän jälkeen varhaiskasvatusta on kehitetty osana kasvatuksen ja koulutuksen toimialaa korostamalla sen pedagogista roolia ja merkitystä lapsen elinikäiselle oppimiselle.

Pääkaupunkiseudun elinkustannusten kalleus ja matala palkkaus ajavat opettajia pois pääkaupunkiseudulta. Toisaalta varhaiskasvatuksen opettajapulaan saattaa vaikuttaa varhaiskasvatuksen opettajien siirtyminen muille aloille työolosuhteiden takia.

Vuonna 2018 tuli voimaan varhaiskasvatuslaki, jossa päiväkotien henkilöstörakenteeksi palautettiin käytäntö, jossa lapsiryhmässä on kaksi korkeakoulutuksen saanutta henkilöä ja yksi lastenhoitaja. Kysymys on ennen vuoden 1990-luvun lamavuosia vallinneesta henkilöstörakenteesta, jolloin päiväkodeissa oli kaksi opettajaa.

Valmis
5.0

Kirjallinen kysymys KK 631/2021 vp

Lisäksi vuonna 2018 opettajien työnkuvaan palautettiin työmarkkinasopimuksilla jo 1970-luvulla voimassa ollut suunnittelu-, valmistelu- ja arviointiaika. Varhaiskasvatuksen laadukkaan pedagogiikan toteutumisen kannalta tämä on tärkeä toimenpide, mutta myös vaativaa opettajille. Vuoden 2018 varhaiskasvatuslain mukainen henkilöstömitoitus tulee voimaan vasta vuonna 2030, joten aikaa toimenpiteisiin lain kirjaimen toteuttamiseksi on yhä. Selvää on, että tarvitaan mittaavasti lisää varhaiskasvatuksen opettaja- ja erityisopettajakoulutusta. On myös varmistettava opettajien pysyminen opettajan työssä. Nyt tarvitaan toimenpiteitä, joilla tuetaan varhaiskasvatuksen opettajien ja muun henkilöstön jaksamista.

Erilaisissa tutkimuksissa ja selvityksissä on tullut esille, että varhaiskasvatuksen opettajat kaipaavat selkeää koulutukseensa perustuvaa toimenkuvaa ja vastuualueita. Päiväkodin lapsiryhmien työskentely tulisikin rauhoittaa. Opettajat ovat nostaneet esille, että henkilöstömitoitus tulisi rajata lapsiryhmäkohtaiseksi ja henkilöstön jatkuvat siirrot eri lapsiryhmiin tai jopa eri päiväkoteihin tulisi saattaa minimiin. Osapäivämitoitus kasvattaa myös lapsiryhmien kokoa, ja tuntiperusteinen laskutus lisää lasten epäsäännöllistä läsnäoloa. Pedagogista toimintaa vaikeuttaa myös tilojen joustava käyttö, jossa lapsiryhmätiloja käyttää kaksi lapsiryhmää saman päivän aikana.

Lasten toiminta-aikojen ennustettavuuteen tulee myös saada nykyistä parempi selkeys. Päiväkotien ryhmäkokoasetukset ovat perua 1970-luvulta, joten niitä pitäisi tarkastella uudelleen suhteessa toiminnan nykyisiin vaatimuksiin. Laadukas varhaiskasvatus tulee nähdä investointina, sillä se vähentää kustannuksia, jotka mahdollisesti kohdataan perusopetuksessa. Ei ole yhdentekevää, miten varhaiskasvatusta toteutetaan. Varhaiskasvatus on kasvatuksen ja koulutuksen kivijalka.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä, että päiväkotien henkilöstön työskentelyolosuhteet saatetaan tilanteeseen, jossa opettaja ja muu henkilöstö voi todellisesti vastata varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteista säädettyihin tavoitteisiin ja alalla pysyminen vahvistuu?*

Helsingissä 10.11.2021

Inka Hopsu vihr
Veronika Honkasalo vas
Suldaan Said Ahmed vas
Satu Hassi vihr
Atte Harjanne vihr
Noora Koponen vihr
Pirkka-Pekka Petelius vihr
Tiina Elo vihr
Iiris Suomela vihr
Päivi Räsänen kd
Riitta Mäkinen sd